

TISKOVÁ ZPRÁVA

Holašovice v kontextu jihočeské venkovské architektury – pozvánka na výstavu

České Budějovice, 3. října 2017

V roce 2018 slaví Holašovice 20 let od zápisu na Seznam kulturního a přírodního dědictví UNESCO. V souvislosti s tímto výročím připravil Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích výstavu, která přestaví nejen Holašovice ale i rozmanitost jihočeské venkovské architektury. Součástí výstavy je unikátní kolekce modelů typických venkovských usedlostí včetně 3D virtuálního modelu a interaktivních stavebnicových modelů venkovských stavení. Vydán bude rovněž obsáhlý katalog k výstavě s mnoha obrazovými přílohami, který bude dostupný na konci října 2017. Výstavní projekt vznikl za finanční podpory Ministerstva kultury z programu Podpora pro památky UNESCO. Výstava se koná ve výstavní síni českobudějovické radnice od 7. do 31. října 2017, vstup je volný.

Zápis Holašovic na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO vyvolal v roce 1998 vlnu zvýšeného zájmu o venkovskou architekturu ze strany domácí i zahraniční veřejnosti. Obraz holašovické návsi se tak pro statisíce turistů z celého světa stal synonymem jihočeské, potažmo „české“ vesnice. „Jako paradoxní se někomu může jevit fakt, že štítový holašovický statků jsou až na výjimky dílem německy mluvících obyvatel, jejichž předkové se v Holašovicích usadili již v první půli 16. století“ uvádí Pavel Hájek, autor koncepce výstavy.

Hluboce zakořeněný obraz jihočeské vesnice vychází z dispozičního a především výtvarného řešení venkovských staveb v rovinaté centrální části jižních Čech, na tzv. Blatech – prostorná návěs s rybníkem obklopená uzavřenými usedlostmi, obrácenými do veřejného prostoru dvojštítovým, tvarově bohatým průčelím zdobeným štukovou výzdobou, čerpající z barokních a klasicistních předloh. „Zděná architektura nahradila v průběhu druhé a třetí čtvrtiny 19. století starší, převážně roubenou zástavbu“ dodává Pavel Hájek. Vzory vytvořené známými i neznámými zednickými mistry byly inspirací pro další stavitele. Na Blatech a na Vlachobřezsku tak vtiskly svým dílům unikátní podobu zednické rody Patáků a Šochů či proslavený Jakub Bursa, na Strakonicku či Písecku pak působili mistři, kteří vytvářeli jejich regionálně svébytné varianty.

Krajinná rozmanitost jižních Čech, odlišnost v ekonomickém, historickém a národnostním vývoji po sobě zanechaly širokou typovou skladbu venkovské architektury. V návaznosti na středověké tradice vznikaly špýcharové domy na Doudlebsku, území s převážně německojazyčným obyvatelstvem v širokém příhraničním pásmu od Nové Bystřice přes Novohradsko, Kaplicko a Českokrumlovsko je typické mohutnými uzavřenými usedlostmi, tzv. vierkanty. V horských oblastech Šumavy zůstaly zachovány četné roubené dvorce s kamennou podezdívkou a typickým širokým průčelím s předsazeným bedněným polovalbovým štítem opatřeným lodžii. „Poloroubené usedlosti ve vyšších polohách šumavského podhůří se stavěly ještě v druhé půli 19. století“ říká Hájek a dodává: „zajímavým importem z alpských zemí je rozlehlý, tzv. volarský dům.“ Na opačném konci kraje, na severu Písecka a Táborska, pak zůstaly dochovány poslední příklady tradičních roubených usedlostí, ukazující jakou podobu měla architektura jihočeských vsí před jejich radikální proměnou v 19. století.

Cílem výstavy je ukázat mnohotvárnost jihočeské venkovské architektury a představit jednotlivé regiony s jejich charakteristickými znaky. „Bohužel neumožňuje zcela postihnout vývoj, kterým venkovská architektura a sídla v každém regionu prošla po stránce dispoziční i výtvarné, a zachytit tak vzájemné ovlivňování a doznívání tradičních forem až hluboko do 20. století,“ říká Hájek. Je pozvánkou k dalšímu poznávání venkovského prostředí jižních Čech, k uvědomování si hodnot, které tvoří unikátní prostředí místních vsí a které bohužel pod tlakem moderního způsobu života mizí.

Součástí výstavy je unikátní kolekce modelů typických venkovských usedlostí a chalup. Zejména pro žáky a studenty škol a pro rodiny s dětmi je připraven dřevěný interaktivní model, ze kterého si mohou sestavit usedlost podle vlastní fantazie a zároveň poznat funkci a stavební vývoj jednotlivých částí venkovského stavení. Digitální model pak umožní virtuální prohlídku typické holašovické usedlosti.

Vydán bude rovněž téměř třísetstránkový katalog jihočeské venkovské architektury, který bude možné zakoupit od konce října 2017 v knihovně Národního památkového ústavu na Senovážném nám. 6 v Českých Budějovicích.

Kontakt:

PhDr. Pavel Hájek, NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, hajek.pavel@npu.cz, mob. 607 556 510.

Bc. Eva Neprašová, NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích, neprasova.eva@npu.cz , 777 454 383.

NPÚ ÚOP v Českých Budějovicích

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je v Jihočeském kraji naplňovat poslání odborné instituce památkové péče dané zejména zákonem o státní památkové péči, např. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Pracoviště v Českých Budějovicích zpracovává návrhy na prohlášení věcí či objektů za kulturní památky a podílí se následně na jejich evidenci. Provádí archeologické průzkumy. Spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií a dalších odborných podkladů ke kulturním památkám. Vede veřejně přístupnou knihovnu, věnuje se ediční činnosti. Zajišťuje vzdělávací programy pro žáky a studenty škol a výuku předmětu Památková péče pro Filozofickou fakultu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.